

Livet i ferskvann på dagsorden

Storvatnet på Lundamo var mål for uteskoledagen til 7. trinn ved Lundamo skole 27. august. I øsende regn gikk de 24 elevene fra skolen, der programmet for dagen var Livet i ferskvann. Men før utforskning og læring begynte var det godt å få komme inn i lavvoen som er satt opp ved vannet. Her ble det fyrt opp i ovnen sånn at sekker og våte klær kunne henges til tørk. Inne i lavvoen ble det ønsket velkommen fra prosjekt Klima, miljø og livsstil, og planen for dagen ble gjennomgått.

Elevene fra 7. trinn, Lundamo skole utforsker livet i Storvatnet

Menneske og natur

Mens det knitret i ovnen ble det først snakket om dagens miljøproblemer og forholdet mellom menneske og natur. Elevene fikk lære om allemannsretten og de rettighetene vi har til å ferdes fritt i utmark, noe som også gir oss mulighet til å plukke bær, blomster og lyng. Men det ble også snakket om at den ikke fritar oss fra plikter og ansvar, og at allemannsretten gir oss retningslinjer når det gjelder hensynet til grunneier og til naturen rundt oss både når det gjelder bålbrekking, forsøpling, telting og ferdsel.

Det ble også lagt vekt på naturens betydning for vår egen helse ved at den gir oss ro og flotte opplevelser samtidig som vi får fysisk aktivitet med på kjøpet! Tema for uteskolen denne dagen var livet i ferskvann, og spørsmålet var så om menneskers livsførsel også kan påvirke livet der? Svaret på det skulle vi sammen komme tilbake til etter at livet i vannet var blitt studert på nært hold.

Utforsking av livet i Storvatnet

Elevene ble etter hvert delt inn i grupper og fikk utdelt håver, plastkar og forstørrelsesglass. De gikk ned til vannkanten rundt omkring vannet for å se om de kunne fange ulike vanndyr med håven. Iveren steg etter hvert som underlige skapninger kom til syne da de tømte innholdet i de hvilte karene. Både store og ørsmå dyr ble studert i forstørrelsesglassene, og ved hjelp av bestemmelsesduker var det mulig å finne ut hvilke arter det var snakk om. Bøker om dyr i ferskvann var også med, og kom til nytte der bestemmelsesduken ikke var detaljert nok. Elevene var overrasket over hvor mange ulike arter de fant, og lærte etter hvert navnet på flere av dem. Etter en stund var det plutselig noen som ropte at de hadde funnet en slags geleklump! Men den var det ikke mulig å kartlegge hverken med bok eller bestemmelsesduk – og viste seg å være alger.

Mange spennende skapninger å finne i Storvatnet!

Pause med god mat og prat

Når det er uteskole i flotte områder som ved Storvatnet, er det gjerne med litt ekstra god mat og drikke i sekken. Da er det godt med en skikkelig pause. Gymlærer Jan Harald Fremo har vært ute en vinterdag før, og sørget for god varme på bålpanna til tross for regn.

Jan Harald Fremo

Etter hvert ble det oppholdsvær, og elevene samlet seg rundt bålpanna for å steke både pølser og brødsriver.

Maten ble tatt med inn i lavvoen der det var plass til alle. Mens utforskningen av Storvatnet pågikk, var det det blitt godt og varmt der inne.

God mat og hyggelig prat!

Læring om dagens fangst

Nede ved Storvatnet står det bord og benker, og her ble dagens fangst studert og gjennomgått. I plastkarene var det mange eksemplar av bittesmå hoppekreps, og elevene fikk lære at det er et tegn på at det er et oksygenrikt vann. Noen hadde funnet vannkalver, og andre hadde eksemplarer av vannnymfer og store libellenymfer. Det var ingen som visste at disse etter hvert forlater vannet og larvehylsteret sitt og blir til store øyestikkere.

Mens vi satt rundt bordet føy plutselig flere øyestikkere i lufta over oss, og i ett av karene fant vi hylsen til en vannnymfe som hadde fløyet sin veg. Det var ingen som fant rumpetroll – og det hadde sin naturlige forklaring i og med at frosken legger eggene sine om våren sånn at froskene kan klekkes i løpet av sommeren. Bekreftelsen fikk vi kort tid etter da en av elevene fanget en liten frosk i nærheten av bordet.

En liten froskeunge!

Helt til slutt hadde vi en oppsummering av hva vi hadde gjennomgått og observert i løpet av dagen. Vi så blant annet at vannkalven må opp til vannflaten for å hente luft. Det ble fortalt at vannnymfelarvene og libellelarvene spiser andre dyr, at tilhold av det bittelille dyreplanktonet hoppekreps viser at vannet inneholder godt med oksygen, at alger, som er planteplankton, er en naturlig del av ferskvannets økosystem og at libellen parrer seg i lufta.

Rundt bordet fikk elevene vite at dette er kunnskap som er viktig for å forstå sammenhengen i naturen, og hva som kan skje med livet i vannet når det kommer ytre påvirkninger, som tilførsel av næringsrik avrenning fra området rundt eller at det skjer en oljelekkasje. For om et vann tilføres mye ekstra næring, vil det gi gode vilkår for vekst av planteplankton og andre vannplanter. Når dette brytes ned og råtner, trengs det oksygen, og det er oksygen som hoppekrepsen trenger for å ha det bra. Det hjelper ikke hoppekrepsen å ha nok alger å spise om en ikke får nok luft! Om det blir mindre hoppekreps og andre oksygenkrevende arter kan det gå ut over mattilgangen for insektlarver og andre dyr. Det vil igjen gå ut over mattilgangen for fisk og enkelte fuglearter. Og vil vi det? Et annet eksempel er om det blir en oljelekkasje i vannet. Oljen flyter oppå vannet og danner ei hinne. Når vannkalven skal opp for å hente luft, får den ikke tilgang til det og vil fort få problemer og dø. Vannkalven er et rovinsekt og spiser andre dyr. Når den forsvinner vil byttedyrene miste sin naturlige fiende og bli til langt flere individer enn normalt og dermed blir det ubalanse i vannet.

Vi så fisken vake i Storvatnet, og ordet **vake** var også nytt for de fleste elevene. Et ord som en lærer når man er ute og fisker ved stille vann. Når fisken vaker er det fordi den hopper etter insekt som setter seg på vannet.

Det ble en fin dag på Storsvannet til tross for regnet. Elevene syntes det var spennende å se alt som fantes i det ellers rolige vannet. De visste nå at under overflaten befant det seg et yrende liv og et eget økosystem, et økosystem i god balanse.

(21.09.15)

Tekst og foto: Signy R. Overbye og Marte Aursand